

TDRI THAILAND
DEVELOPMENT
RESEARCH
INSTITUTE

รายงานประเมินผลสัมฤทธิ์ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบาย ที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562

โครงการศึกษาประเมินผลสัมฤทธิ์และปรับปรุง
พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562

เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.)

จัดทำโดย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ
พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562

ส่วนที่ 1
ข้อมูลเบื้องต้น

1. หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์...สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.).....
2. หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย...สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.).....
3. ผู้รักษาการตามกฎหมาย...นายกรัฐมนตรี.....
4. เหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ครอบคลุมระยะเวลาที่กำหนด
 ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง
(ระบุเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนหรือมีข้อเสนอแนะ).....
 ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในเรื่อง
(ระบุเรื่องที่ได้รับการเสนอแนะให้ประเมิน).....
 อื่นๆ คือ.....
5. วันที่มีเหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์...14 เมษายน 2562... โดยประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้
กฎหมายตั้งแต่วันที่...13 มิถุนายน 2562... ถึงวันที่...31 ธันวาคม 2567.....
6. รายชื่อกฎที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลสัมฤทธิ์ในรายงานฉบับนี้...ไม่มี.....
7. รายชื่อกฎที่ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นการเฉพาะ (ประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นรายฉบับตามแบบรายงาน
การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎ)...ไม่มี.....

ส่วนที่ 2

การวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบของกฎหมาย

8. กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาใด

8.1 วัตถุประสงค์ของการตรากฎหมาย

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้ระบุเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายนี้ขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความจำเป็นอันเนื่องมาจากที่ดินของประเทศมีทั้งที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน ซึ่งในการบริหารจัดการจำเป็นต้องคำนึงทั้งในด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ โดยปัจจุบันมีการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไว้ในกฎหมายหลายฉบับ และมีหน่วยงานและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับที่ดินและทรัพยากรดินจำนวนมาก ส่งผลให้การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินอยู่ภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่รวมถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศขาดความเป็นเอกภาพและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงสมควรให้มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศในภาพรวม ให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาด้านอื่น ๆ อันจะทำให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถดำเนินงานภายใต้นโยบายและแผนฯ อย่างบูรณาการกัน ประกอบกับพระราชบัญญัตินี้ยังมุ่งแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของประชาชนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยได้บรรจุเรื่องการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม โดยการจัดที่ดินทำกินให้แก่ผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัย ซึ่งรวมถึงรูปแบบการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด เพื่อร่วมกันบริหารจัดการที่ดินรวมทั้งมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามศักยภาพของพื้นที่ อันจะทำให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นธรรม สามารถรักษาสสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ในที่ดินควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ กฎหมายยังมุ่งแก้ไขปัญหากับแนวเขตที่ดินของรัฐให้เกิดความชัดเจน เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐดังกล่าว และมุ่งให้มีศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศของที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เต็มศักยภาพและอนุรักษ์ทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน

8.2 สภาพปัญหา

จากการศึกษาสถานการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พบว่าพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อมุ่งประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ดังนี้

(1) ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการไร้ที่ดินทำกินในประเทศไทย ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการไร้ที่ดินทำกินของประชาชนเป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนานซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากโครงสร้างการถือครองที่ดินที่ไม่สมดุลและเป็นธรรม เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้สูง แม้ภาครัฐจะพยายามจัดสรรที่ดินผ่านกฎหมายต่าง ๆ เช่น กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ เป็นต้น แต่ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการและมีข้อจำกัดด้านศักยภาพของผู้มีรายได้น้อย

ในการรักษาการถือครองที่ดินไว้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องใช้มาตรการระยะยาวร่วมกับการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมการกระจายสิทธิการถือครองที่ดินให้เกิดความเป็นธรรมและครอบคลุมยิ่งขึ้น

(2) **ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ** ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐสืบเนื่องมาจากปัญหาความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินและการไร้ที่ดินทำกินของประชาชน ซึ่งทำให้ผู้ยากจนจำนวนมากจำเป็นต้องเข้าใช้พื้นที่ของรัฐเพื่อทำกิน อย่างไรก็ตาม ลักษณะของการบุกรุกในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่ประชาชนยากจนบุกรุกเพื่อการเกษตร กลายเป็นกรณีของผู้มีทุนหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้าครอบครองพื้นที่ของรัฐเพื่อวัตถุประสงค์อื่น อาทิ การสร้างสถานที่พักตากอากาศ กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งอาจเกิดจากข้อบกพร่องของรัฐที่ออกกฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ส่งผลให้ปัญหาการไร้ที่ดินทำกินและการบุกรุกที่ดินของรัฐยังคงดำเนินไปอย่างซับซ้อนและไม่ถูกแก้ไขอย่างเป็นระบบ

(3) **ปัญหาการใช้ที่ดินไม่ตรงตามศักยภาพ** ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้ทรัพยากรที่ดินไม่ได้ถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความเหมาะสม อาทิ มีการใช้พื้นที่ป่าเพื่อกิจกรรมทางการเกษตรและอุตสาหกรรมอย่างไม่เหมาะสม ขณะที่พื้นที่เมืองและอุตสาหกรรมมีการขยายตัวรุกล้ำเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรมและป่าไม้ นำไปสู่การเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและป่าไม้ ซึ่งสาเหตุสำคัญของปัญหานี้มาจากการจำแนกเขตพื้นที่ (Zoning) ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริงและขาดประสิทธิภาพในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจขยายเข้าสู่พื้นที่อนุรักษ์ ขณะเดียวกันการขยายตัวของเมืองและภาคอุตสาหกรรมภายใต้การพัฒนาเศรษฐกิจเร่งด่วน ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมและป่าถูกเปลี่ยนการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการควบคุมเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างชัดเจน เข้มงวด และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(4) **ปัญหาการทับซ้อนของแนวเขตที่ดินของรัฐ** ปัจจุบันมีหน่วยงานและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับที่ดินและทรัพยากรดินจำนวนมาก การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศจึงอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน ส่งผลให้ที่ดินของรัฐตกอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานต่างมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะของตน การบริหารจัดการที่ดินของรัฐในลักษณะนี้จึงมีความซ้ำซ้อนและขาดเอกภาพประกอบกับการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐในอดีตไม่ได้ดำเนินการในช่วงเวลาเดียวกัน แต่เกิดจากการประกาศกำหนดเขตพื้นที่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยใช้ระบบการจัดทำแผนที่และมาตราส่วนที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนของแนวเขตในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่ามีหลายกรณีที่มีการประกาศเขตพื้นที่ใหม่ของหน่วยงานรัฐทับซ้อนกับพื้นที่ที่เคยประกาศไว้ก่อน เช่น การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หรือแนวเขตที่ดินของรัฐทับซ้อนกับที่ดินเอกชน ซึ่งก่อให้เกิดข้อพิพาทและปัญหาทางกฎหมายตามมาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

(5) **ปัญหาความไม่เป็นเอกภาพของข้อมูลด้านที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ** ปัจจุบันข้อมูลที่ดินของประเทศไทยกระจายตัวอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก โดยแต่ละหน่วยงานต่างมีฐานข้อมูลเพื่อใช้ดำเนินการตามภารกิจของตนเอง ทำให้ข้อมูลด้านที่ดินและทรัพยากรดินในภาพรวมของประเทศไม่มีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ กฎหมายนี้จึงมุ่งสร้างเอกภาพของข้อมูลให้เกิดการประสานและเชื่อมต่อระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อให้รัฐมีคลังข้อมูลกลางสำหรับวางแผนการใช้ที่ดินตามศักยภาพที่แท้จริง

9. มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ คือ

จากการวิเคราะห์มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายตามแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 พบว่าพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ใช้ “ระบบคณะกรรมการระดับชาติ” เป็นกลไกในการสั่งการและบูรณาการ และใช้ “นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ” เป็นมาตรการหรือกลไกหลักในการแก้ไขปัญหาอันเป็นที่มาของการตรากฎหมายฉบับนี้ ดังนี้

9.1 การกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมากองหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ” ซึ่งเรียกโดยย่อว่า “คทช.” เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ และมีการแต่งตั้งกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ครอบคลุมในทุกด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านกฎหมาย ด้านทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการที่ดิน ด้านเทคโนโลยี ภูมิสารสนเทศ ด้านเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ รวมทั้งยังกำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติในสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติในการสนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ วรรณะการดำรงตำแหน่ง การพ้นตำแหน่ง กระบวนการและวิธีแต่งตั้งบุคคลแทน รวมไปถึงการวางหลักเกณฑ์การประชุมของคณะกรรมการไว้เป็นการเฉพาะ (มาตรา 4 ถึงมาตรา 9)

สำหรับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พระราชบัญญัติคณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 โดยกำหนดให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ได้แก่

- (1) กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรี
- (2) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ
- (3) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพที่ดินและศักยภาพที่ดิน
- (4) กำหนดมาตรการหรือแนวทางการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ซึ่งรวมถึงรูปแบบการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ หรือรูปแบบในลักษณะอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คทช. กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด
- (5) กำหนดมาตรการหรือแนวทางเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
- (6) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการตรา แก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน รวมทั้งเสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหากรณีหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน

- (7) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ และมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ
- (8) ติดตาม ประสานงาน สนับสนุน หรือเร่งรัดการดำเนินงานของคณะกรรมการตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อรายงานต่อคณะรัฐมนตรี
- (9) ประสานงานและจัดให้มี รวมถึงการเชื่อมต่อบริการข้อมูลสารสนเทศของที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเพื่อการวางแผนพัฒนาการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ รวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ
- (10) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานของ คทช. เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้เผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย
- (11) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ คทช. หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ยังได้ระบุให้อำนาจในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาศึกษา เสนอแนะ หรือปฏิบัติการอย่างใดก็ตามที่มอบหมาย รวมทั้งเชิญบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง ความเห็น หรือคำแนะนำทางวิชาการหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้การดำเนินการของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติบรรลุวัตถุประสงค์ (มาตรา 15 และมาตรา 16)

9.2 การกำหนดให้มีนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

บทบัญญัติมาตรา 10 (1) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 คือหัวใจสำคัญที่กำหนดให้ คทช. มีหน้าที่และอำนาจกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยมีมาตรา 11 วางกรอบหลักเกณฑ์ในการจัดทำนโยบายและแผนตามมาตรา 10 (1) ดังกล่าวว่าจะต้องคำนึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายการบริหารประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และจะต้องมีการทบทวนนโยบายและแผนทุกห้าปี รวมทั้งต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำนโยบายและแผนดังกล่าวด้วย และเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา อีกทั้งยังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติประกาศหากไม่สามารถทำได้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติจะเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไปมาตรการดังกล่าวจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่สร้างการบูรณาการของหน่วยงานเพื่อให้การดำเนินการด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปในแนวทางเดียวกัน (มาตรา 11 ถึงมาตรา 14)

10. กฎหมายนี้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบายและแผนโดยกำหนดประเด็นในภาพรวมของการจัดทำและขับเคลื่อนนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นสำคัญ รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนดังกล่าว ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาบทบัญญัติมาตรา 14 และเนื้อหาโดยรวมของพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะเห็นได้ว่า โดยหลักแล้วกฎหมายนี้ให้คณะกรรมการตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐ ต้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ และในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนดังกล่าวได้ ให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจในทางบริหารโดยกำหนดกลไกการตรวจสอบและเร่งรัดการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้พระราชบัญญัตินี้ยังไม่มีบทกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืน ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ภายใต้นโยบายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ซึ่งแม้ว่าจะมีการกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นข้อกำหนดในระดับนโยบายมิใช่เป็นข้อกำหนดตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยตรง จึงถือว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการแต่อย่างใด

11 กฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนหรือไม่ เพียงใด

เนื่องจากที่ดินเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพและความมั่นคงในการดำรงชีวิต ซึ่งเชื่อมโยงกับปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางเศรษฐกิจ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคมไทย ในฐานะที่เป็นกฎหมายหลักในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้ยกระดับสถานะทางกฎหมายของหลักเกณฑ์การจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยบรรจุสาระสำคัญเรื่องข้อกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายการบริหารประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน รวมทั้งประเด็นการแก้ไขปัญหา การคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐ การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในลักษณะแปลงรวม โดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนที่แต่เดิมเป็นเพียงการดำเนินการ โดยอาศัยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เช่น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 เรื่องการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล แต่เมื่อมีการตรากฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติขึ้นได้เพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ให้มีความครอบคลุมมากขึ้นและเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน ดังนี้

ปัจจุบันโลกอยู่ในยุคข้อมูลข่าวสาร มีเทคโนโลยีข้อมูลที่ก้าวหน้า รวมถึงมีการนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้ในการประมวลผลเพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย โดยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ มีหน้าที่ตามกฎหมายในการประสานงาน จัดให้มี และเชื่อมต่อระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของที่ดิน และทรัพยากรดินของประเทศเพื่อการวางแผนพัฒนาการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ รวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ตามมาตรา 10 (9) รวมถึงไปถึงอำนาจหน้าที่ในการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรี และเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินของประเทศ ตามมาตรา 10 (1) และ (2)

นอกจากนี้ อำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 นั้น ยังเกี่ยวข้องกับที่ดินอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งในระดับการบริหารจัดการ ในภาพรวมและการแก้ไขปัญหาเฉพาะราย โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ซึ่งรวมถึงรูปแบบการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ หรือรูปแบบในลักษณะอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด ตามมาตรา 10 (4) อำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการหรือแนวทางเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ตามมาตรา 10 (5) และการเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ และมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ ตามมาตรา 10 (7) จึงอาจกล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 นั้น มีความจำเป็น และความสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน

12. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีกฎหมายนี้ คือ

เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์และหลักการของกฎหมาย ในภาพรวมพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้สร้างประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงต่อประชาชนหลายประการ โดยเฉพาะการสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยการรับรองการอยู่อาศัยในที่ดินของรัฐให้ถูกต้องตามกฎหมาย อันเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งเป็นเป้าหมายของกฎหมายฉบับนี้ที่ต้องการกระจายการถือครองที่ดินที่เป็นธรรม จากผลการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติที่ได้เร่งรัดบูรณาการและขับเคลื่อนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยในระยะแรกได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ภายหลังจากมีพระราชบัญญัติฉบับนี้ ส่งผลให้มีการยกระดับการเชื่อมโยงกระบวนการทำงานจากเดิมที่กระจุกกระจายอยู่ในหลายหน่วยงานภายใต้กฎหมายเฉพาะของตนเองให้กลายเป็นระบบที่มีทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ คือ การจัดหาที่ดิน การจัดราษฎรเข้าทำประโยชน์ และการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและสาธารณสุขปศุสัตว์ โดยในปี 2567 พบว่า การจัดหาที่ดินได้ดำเนินการกำหนดพื้นที่เป้าหมายใน 73 จังหวัด ครอบคลุมที่ดินของรัฐ 9 ประเภท ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลน ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ราชพัสดุ ที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมในนิคมสร้างตนเอง ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ป่าไม้ถาวร และนิคมสหกรณ์ (13 นิคม 14 ป่า) จำนวนทั้งสิ้น 1,594 พื้นที่ เนื้อที่ประมาณ 5,924,671 ไร่ ทั้งนี้ ในพื้นที่เป้าหมายดังกล่าวได้ดำเนินการจัดคนเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่

เป้าหมายแล้วกว่า 91,974 ราย รวม 114,716 แปลง คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 620,674 ไร่ รวมทั้งได้มีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน มีประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จำนวนกว่า 30,000 คน นอกจากนี้ ยังปรากฏผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนโดยใช้ตัวชี้วัดความสุขชุมชนมวลรวม (Gross Community Happiness: GCH) อันเป็นส่วนหนึ่งของความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH) และเป็นมิติใหม่ของการพัฒนาที่มุ่งเน้นความอยู่เย็นเป็นสุขทางสังคมอันสืบเนื่องมาจากการมีที่ดินทำกินที่มีกฎหมายรองรับเป็นพื้นฐานสำคัญของการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีกินดี มีความสุข รวมทั้งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) จากข้อมูลผลการสำรวจประเมินดังกล่าว พบว่า ภายหลังจากที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนแล้ว มีการเพิ่มขึ้นของความสุขชุมชนมวลรวม (GCH) ของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินและความมั่นคงในการถือครองที่ดิน จึงอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัตินี้สร้างประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชนในแง่ของความรู้สึกมั่นคงในชีวิตในการถือครองที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน นอกจากนี้ กฎหมายยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในเรื่องการได้รับความเป็นธรรมจากการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐที่ประสอภัยให้เกิดความชัดเจนของหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ที่รับผิดชอบ รวมถึงการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนเรื่องสิทธิในที่ดินด้วย

13. กฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร (ให้พิจารณาตอบเฉพาะประเด็นสำคัญที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยไม่ต้องตอบทุกประเด็นก็ได้)

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันหรือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- เป็นการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ
- มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ หรือผลกระทบต่ออื่นที่สำคัญ

13.1 ผลกระทบต่อการเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน

กฎหมายฉบับนี้ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่กำหนดภาพรวมของการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินถือเป็นนโยบายของประเทศ และมีวัตถุประสงค์ให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ให้เกิดมีการบูรณาการของหน่วยงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ ดังนั้น จึงไม่มีบทบัญญัติที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชนโดยตรง

13.2 ผลกระทบต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ในภาพรวมเพื่อบูรณาการนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินที่ดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้เกิดความเป็นเอกภาพและมีการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งทำหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับ

สภาพที่ดินและศักยภาพที่ดินตลอดจนประสาน สนับสนุน หรือเร่งรัดการดำเนินการของคณะกรรมการ ตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้มีการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหาร จัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ อีกทั้งประสานงานและจัดให้มี รวมถึงการเชื่อมต่อระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศของที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ซึ่งนอกจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบาย ที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 จะมีส่วนสำคัญในการสร้างประโยชน์แก่ประชาชนเรื่องการกระจายการถือครองที่ดิน อย่างเป็นธรรม ตามมาตรา 10 (4) ดังที่กล่าวไปในข้อ 12 แล้ว กฎหมายนี้ยังมีส่วนผลักดันกระบวนการเพื่อแก้ไข ปัญหาข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งสิทธิในที่ดินระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐด้วยมาตรการที่คณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด ให้เป็นที่ยุติว่าประชาชนได้เข้าครองครองหรือเข้าทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อน การเป็นที่ดินของรัฐครั้งแรกหรือไม่ ผ่าน “กระบวนการพิสูจน์สิทธิ” โดยคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดิน ของรัฐจังหวัด (คพร.จังหวัด) และคณะกรรมการอำนวยการภาพถ่ายทางอากาศ เป็นกลไกดำเนินงานเพื่อแก้ไข ปัญหาข้อพิพาทสิทธิในที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างเป็นระบบ จากผลการดำเนินงานระหว่าง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2567 พบว่า มีการแก้ไขข้อโต้แย้งได้ข้อยุติจำนวน 3,000 ราย และอยู่ระหว่าง ดำเนินการ จำนวน 12,000 ราย อย่างไรก็ตาม การทำให้ประชาชนจำนวนมากได้รับการรับรองสิทธิ หรือได้รับ การแก้ไขปัญหายังเป็นธรรมจะช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้และลดต้นทุนทางสังคมที่เกิดจากคดีพิพาท ที่ดินด้วย

จึงสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีบทบาท สำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการเข้าถึงทรัพยากรที่ดิน การลดข้อพิพาทระหว่างรัฐกับประชาชน การสร้างหลักประกัน ด้านสิทธิในที่ดินให้แก่ผู้มีรายได้น้อย และการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการที่ดินของประเทศและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้อย่างชัดเจน

13.3 ผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

แม้ไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงการแข่งขันทางการค้า หรือการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศโดยชัดแจ้ง แต่พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กลับเป็นกฎหมาย ที่เสริมศักยภาพการแข่งขันของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ จากการดำเนินการของคณะกรรมการนโยบายที่ดิน แห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับข้อบังคับ แห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยสินค้าที่ปลอดจากการตัดไม้ทำลายป่า (EU Deforestation Regulation: EUDR) และมีผลสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะการกำหนดมาตรการ หรือแนวทางการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม การดำเนินการรับรองสิทธิของประชาชนในการ อยู่อาศัยและทำกินในที่ดินของรัฐอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงการดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดิน ของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐานส่วน 1:4000 (One Map) และแก้ไขปัญหानแนวเขตที่ดินของรัฐ ซึ่งช่วยสร้าง ความชัดเจนด้านแนวเขตที่ดินของรัฐกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรมีสถานการณ์ ใช้ที่ดินที่ชัดเจนและถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขที่สำคัญของ EUDR ที่กำหนดให้สินค้า ควบคุม 7 ชนิด ได้แก่ โคนัท กาแฟ น้ำมันปาล์ม ยางพารา ถั่วเหลือง และไม้ ต้องมาจากแหล่งผลิต ที่ถูกกฎหมายและปลอดจากการตัดไม้ทำลายป่า และเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิต ทำให้ยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรจากการได้รับราคาผลผลิตที่เป็นธรรม อันเป็นการส่งเสริมความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ โดยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ โดยคณะกรรมการนโยบาย แนวทาง และมาตรการการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ได้มีการมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งข้อมูล

พื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิเพื่อนำไปดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ และเร่งรัดการรับรองสิทธิ หรือออกหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในแต่ละประเภทพื้นที่ รวมทั้งประสานหน่วยงานให้ข้อมูลแหล่งผลิตและตรวจสอบพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตวัตถุอันตรายหรือแหล่งผลิตที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อเตรียมการรองรับตามข้อบังคับ EUDR จึงอาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีส่วนสำคัญในการผลักดันจากทุกภาคส่วนให้มีความพร้อมในการดำเนินการให้เป็นไปตาม EUDR อย่างเป็นระบบ อันจะช่วยให้ประเทศไทยได้รับการจัดกลุ่มเป็นประเทศความเสี่ยงต่ำ (Low Risk) ซึ่งเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการค้าและดึงดูดการลงทุนในตลาดโลก

13.4 ผลกระทบต่อการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

กฎหมายฉบับนี้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับหลักสากลกับพันธกรณีระหว่างประเทศใน 2 มิติ ได้แก่ (1) การเข้าถึงที่ดิน และ (2) การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ดังนี้

(1) การเข้าถึงที่ดิน ในมิติการเข้าถึงที่ดินเป็นไปตามมติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในการมีที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ (Right to Adequate Housing) นอกจากนี้ การจัดที่ดินให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและชุมชน เพื่อให้มีที่อยู่อาศัยและแหล่งทำมาหากิน ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นแผนแม่บทขององค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ที่กำหนดเป้าหมาย 17 ข้อ และเป้าหมายย่อย 169 ข้อ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโลกอย่างยั่งยืนในทุกมิติ อันได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) โดยการจัดที่ดินทำกินให้ผู้มีรายได้น้อยและชุมชนนั้นตรงกับ SDGs เป้าหมายที่ 1 การยุติความยากจน (No Poverty) มีเป้าหมายในการขจัดความยากจนทุกรูปแบบ โดยครอบคลุมทั้งความยากจนทางเศรษฐกิจ อาชีพรายได้ที่ไม่เพียงพอ และความยากจนในมิติอื่น ๆ เช่น การเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียม และ SDGs เป้าหมายที่ 2 การยุติความหิวโหย (Zero Hunger) มีเป้าหมายเพื่อทำให้ทุกคนเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ มีคุณค่าทางโภชนาการ และปลอดภัยตลอดทั้งปี พร้อมทั้งส่งเสริมระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรรายย่อย รวมถึงแนวคิดการรับรองสิทธิในที่ดินยังเป็นไปตามคู่มือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความมั่นคงในการครอบครองและการเข้าถึงที่ดิน - การขับเคลื่อนวาระที่อยู่อาศัย (Handbook on Best Practices, Security of Tenure and Access to Land - Implementation of the Habitat Agenda) จัดทำโดยโครงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งสหประชาชาติ (UN-Habitat) เอกสารได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการใช้แนวทางที่ครอบคลุม ซึ่งให้การยอมรับสิทธิของผู้อยู่อาศัยในการตั้งถิ่นฐานอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีการขยายแนวคิดเรื่องการครอบครองซึ่งไม่ได้จำกัดความมั่นคงในการครอบครองเฉพาะการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์แบบสมบูรณ์ (Freehold Titles) เท่านั้น แต่รวมถึงรูปแบบการครอบครองที่หลากหลาย ซึ่งมีที่มาจากตั้งแต่กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statutory) กฎหมายจารีตประเพณี (Customary) หรือแม้แต่รูปแบบการถือครองที่ไม่เป็นทางการ (Informal) หรือรูปแบบผสมผสาน เพื่อยืนยันว่าบุคคลทุกคนควรมีความมั่นคงในการครอบครองที่ได้รับประกันการคุ้มครองทางกฎหมายจากการถูกขับไล่โดยใช้กำลัง (Forced Eviction) การคุกคาม และภัยคุกคามอื่นๆ เช่นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ในการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม อาทิ การจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ ตามมาตรา 10 (4)

(2) การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ในมิตินี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่ง ได้แก่ เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities) โดยเฉพาะ

เป้าหมายย่อยที่ 11.1 การเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัย และ 11.3 การวางแผนและการจัดการการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แบบมีส่วนร่วมและบูรณาการ รวมถึงเป้าหมายที่ 15 การปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน (Life on Land) โดยเฉพาะเป้าหมายย่อยที่ 15.3 การต่อสู้การแปรสภาพเป็นทะเลทรายและพื้นที่ดินและดินที่เสื่อมโทรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ตามมาตรา 10 (1) มีความสอดคล้องกับการฟื้นฟูและป้องกันความเสื่อมโทรมของดิน

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังมีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินในความหมายกว้าง ดังจะเห็นได้จากมาตรา 11 ที่ได้วางหลักเกณฑ์ขั้นต่ำสำหรับประเด็นที่ต้องระบุไว้ในนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ กล่าวคือ นโยบายและแผนตามมาตรา 10 (1) นอกจากจะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว ยังต้องคำนึงถึงนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อรักษาสมดุลทางธรรมชาติอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ มีความเชื่อมโยงกับอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรดินอื่น ๆ อาทิ อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (the United Nations Convention to Combat Desertification: UNCCD) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) เป็นต้น

14. มีสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมายหรือสถิติการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติในการกำหนดนโยบายโดยมีกลไกการติดตามและเร่งรัดการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ และไม่มีบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับประชาชนประกอบกับกฎหมายนี้ไม่มีบทลงโทษทางอาญาแต่อย่างใด จึงไม่มีสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมายนี้โดยตรง

15. มีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายนี้หรือไม่ อย่างไร

ในช่วงระยะเวลา 5 ปีนับตั้งแต่พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้จนถึงปี 2567 ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังต่อไปนี้

15.1 ปัญหาด้านบทบัญญัติของกฎหมาย

เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีลักษณะเป็นกฎหมายที่เป็นเครื่องมือ (Instrumental Law) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์จากการที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศอย่างบูรณาการกัน กฎหมายฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติกำหนดความผิดและบทลงโทษแก่ประชาชนโดยทั่วไป แต่ใช้วิธีกำหนดกลไกการบังคับใช้ผ่านมาตรการของฝ่ายบริหาร โดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นมาตราหลักที่ให้อำนาจคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ในการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ประกอบกับมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันซึ่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่อำนาจดูแลรักษาที่ดินตามกฎหมายของหน่วยงานนั้น ที่ต้องดำเนินการให้เป็นไป

ตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ จะเห็นได้ว่า โดยหลักแล้วหน่วยงานเจ้าของที่ดินเกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะของหน่วยงาน ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ แต่ทั้งนี้ เนื่องจากอำนาจในการบริหารจัดการที่ดินตามกฎหมายของหน่วยงานมีรายละเอียดและวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นแตกต่างกัน ตามภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ การที่พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เรงรัดหน่วยงานปฏิบัติดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนในการจัดที่ดิน โดยอาศัยเพียงกลไกของฝ่ายบริหาร จึงอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายนี้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มที่

15.2 ปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร

การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ต้องอาศัยกลไกคณะกรรมการระดับชาติ และคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามภารกิจและความจำเป็นของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ จากการดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า มีปัญหาด้านการจัดสรรทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณ โดยเฉพาะหน่วยงานที่ทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการในระดับจังหวัด อาทิ คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) หรือคณะอนุกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐจังหวัด (คพร. จังหวัด) ยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การจัดที่ดินทำกิน การพิสูจน์สิทธิในที่ดินและการใช้เทคโนโลยีด้านแผนที่ รวมถึงความพร้อมด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่ใช้ในการจัดการข้อมูลสารสนเทศที่ดินและทรัพยากรดินในภาพรวมของทั้งประเทศ จำนวนเจ้าหน้าที่ รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับสรรจัดสำหรับการดำเนินการดังกล่าวอาจยังไม่เอื้อต่อการบูรณาการ ในระดับพื้นที่และไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นตามภารกิจ

15.3 ปัญหาด้านการบริหารจัดการภาครัฐและการบูรณาการ

จากการศึกษาประเมิน พบว่า พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ให้เกิดการทำงานร่วมกันของหน่วยงานในการควบคุมดูแลและบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ ความล่าช้าในขั้นตอนการประสานงาน เนื่องจากกระบวนการจัดที่ดินที่หลายขั้นตอนและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะการส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ทั้งระหว่างหน่วยงาน ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ ยังมีความซับซ้อนในการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐที่ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน อาทิ เขตอุทยานแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน อันเป็นปัญหาเรื้อรังที่ต้องใช้เวลาในการตรวจสอบข้อมูลและอาศัยการตัดสินใจจากหลายภาคส่วนเป็นรายกรณี นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดด้านระบบฐานข้อมูลที่ดินของประเทศเนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ มีฐานข้อมูลของตนเองที่อาจไม่สมบูรณ์หรือไม่เป็นปัจจุบัน รวมทั้งการนำเข้าและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่ดินของประเทศยังทำได้ไม่ครบถ้วนทุกหน่วยงาน ทำให้ยังไม่เกิดความเป็นเอกภาพในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในเชิงนโยบายอย่างที่ควรจะเป็น

15.4 ปัญหาด้านสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

อุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ข้อจำกัดในด้านการยอมรับนโยบายจากภาคประชาชน เนื่องจากราษฎรในบางพื้นที่ยังไม่เข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดที่ดิน ในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ ส่งผลให้หน่วยงานปฏิบัติงานได้ยากและเผชิญกับการคัดค้านในบางพื้นที่ นอกจากนี้ ปัญหาการมีส่วนร่วมมักเกิดจากการที่ราษฎรอยู่มาก่อนการจัดที่ดินทำกินของ คทช. เมื่อมีการ

จัดที่ดินตามนโยบายดังกล่าวอาจทำให้ราษฎรได้ที่ดินลดลง และมีเงื่อนไขในการใช้ที่ดินมากขึ้น ประกอบกับความล่าช้าในการได้รับที่ดินทำกินเนื่องจากกฎหมายและระเบียบของหน่วยงานบางมาตราหรือบางข้อไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งอาจส่งผลให้ภาคประชาชนยังไม่ยอมรับนโยบายของรัฐเท่าที่ควร

ส่วนที่ 3 การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย

16. กฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

16.1 พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 เป็นกฎหมายที่บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันให้มีความประสานสอดคล้องกันทุกมิติอย่างสมดุลและยั่งยืน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผ่านกลไกการดำเนินการของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการจัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและแผนงบประมาณการบริหารทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการใช้ การพัฒนาการบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำต่าง ๆ ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ ให้ความเห็นชอบผังน้ำที่สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเสนอและประกาศกำหนดผังน้ำ การออกระเบียบกำหนดมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เป็นต้น ขณะที่พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไทยมีเอกภาพและบูรณาการเพื่อทำให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ตามบทนิยาม “ทรัพยากรน้ำ” หมายความรวมถึง น้ำ ทรัพยากรน้ำสาธารณะแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งกักเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ พื้นที่ทางน้ำหลาก ไม่ว่าจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น และสิ่งอื่นที่ใช้เพื่อการบริหารจัดการน้ำ และบทนิยาม “ทรัพยากรน้ำสาธารณะ” ที่หมายความถึง น้ำในแหล่งน้ำที่ประชาชนใช้หรือที่สงวนไว้ให้ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือโดยสภาพประชาชนอาจใช้ประโยชน์ร่วมกัน และให้หมายความรวมถึง แม่น้ำ ลำคลอง ทางน้ำ บึง แหล่งน้ำใต้ดิน ทะเลสาบ น่านน้ำภายในทะเลอาณาเขต พื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งน้ำตามธรรมชาติอื่น ๆ แหล่งน้ำที่รัฐจัดสร้างหรือพัฒนาขึ้นเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน แหล่งน้ำระหว่างประเทศที่อยู่ภายในเขตประเทศไทยซึ่งประชาชนนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทางน้ำชลประทาน ตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน และน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล ขณะที่ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ตามบทนิยาม “การบริหารจัดการที่ดิน” ที่หมายความว่าการบูรณาการในการดูแลรักษา การสงวนหวงห้าม การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและพัฒนาซึ่งที่ดิน การกระจาย การถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์อย่างสมดุล หรือการแก้ไขปัญหาที่ดิน รวมทั้งการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้การใช้ที่ดินมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นธรรม และยั่งยืน และบทนิยาม “ที่ดิน” หมายความถึง พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเล ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทนิยามของกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรประเภทแหล่งน้ำ อาทิ ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ กนช. และ คทช. ประกอบกัน หน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายและแผน โดย กนช. มีหน้าที่และอำนาจในการจัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ ส่วน คทช. มีอำนาจกำหนดนโยบายและแผน

การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ทำให้มีนโยบายและแผนของ คทช. และ กนช. ครอบคลุมในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ และนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ ต้องสอดคล้องอยู่ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 จึงเป็นกฎหมายที่สนับสนุนนโยบายซึ่งกันและกัน

16.2 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดที่ดินให้แก่ประชาชนเป็นที่อยู่อาศัยและหาเลี้ยงชีพ โดยการวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดที่ดินผ่านการสำรวจการพิสูจน์สอบสวน ควบคุมและส่งเสริมสิทธิในที่ดินให้แก่ประชาชนโดยการให้สิทธิครอบครองหรือกรรมสิทธิในที่ดินด้วยกลไกทางทะเบียนและนิติกรรม พร้อมทั้งรักษาผลประโยชน์ของรัฐและคุ้มครองที่ดินสาธารณะโดยการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ ได้แก่ การดูแลรักษาที่ดินของรัฐ การสงวนและหวงห้าม การจัดหาผลประโยชน์จากที่ดินของรัฐ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ต่างมีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาประโยชน์สูงสุดของรัฐและประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินเพื่อคุ้มครองที่ดินซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศพร้อมกับการให้ประชาชนมีที่ดินทำกินอยู่อาศัย แต่มีการให้สิทธิในที่ดินแตกต่างกัน โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นการบูรณาการเพื่อบริหารจัดการ ดูแลรักษา สงวนหวงห้าม อนุรักษ์ และฟื้นฟู ที่ดินและทรัพยากรดิน รวมถึงให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจนการกระจายสิทธิการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมโดยการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวม โดยไม่ใช้กรรมสิทธิ์ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มุ่งเน้นการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง รวมถึงการจัดที่ดินให้ประชาชนเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและหาเลี้ยงชีพตามควรแก่สภาพ โดยการให้สิทธิครอบครองหรือกรรมสิทธิในที่ดิน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีบทบัญญัติที่กำหนดให้อธิปไตยกรรมที่ดินหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย มีอำนาจจัดหาผลประโยชน์ในที่ดินของรัฐซึ่งมิได้เป็นบุคคลใดมีสิทธิครอบครองและเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอันราษฎรใช้ประโยชน์ ซึ่งการจัดหาผลประโยชน์ในที่ดินของรัฐดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมถึงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนดด้วย และคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในภาพรวม สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารจัดการที่ดินดังกล่าวเช่นกัน นอกจากนี้ กรณีที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนได้ใช้ร่วมกันแล้ว ได้มีการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ด้วยการจัดระเบียบการถือครองให้แก่ราษฎรในรูปแบบแปลงรวม โดยการออกหนังสืออนุญาตให้แก่ชุมชนเพื่อเข้าใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่ได้กำหนดนโยบายด้านการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ใช้กรรมสิทธิ์รายใดถือครอง คทช. นอกจากนี้ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีบทบัญญัติที่กำหนดให้คณะกรรมการจัดที่ดินมีหน้าที่และอำนาจควบคุมการจัดที่ดินตามกฎหมายนี้ และกำหนดแนวทางการจัดที่ดินเพื่อให้ประชาชนมีที่ดินสำหรับอยู่อาศัยและหาเลี้ยงชีพตามควรแก่สภาพและสอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินทำกินและทรัพยากรดินของประเทศเช่นกัน

16.3 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยคุ้มครองป้องกันรักษาป่าไม้ มีกลไกในเชิงควบคุมเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ โดยเป็นเครื่องมือที่จะสร้างความสมดุลแห่งสัดส่วนความเหมาะสม ระหว่างการให้ประชาชนสามารถแสวงหาประโยชน์จากผืนป่ากับการอนุรักษ์ผืนป่าและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกัน สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างเสมอภาคทั่วถึง และยั่งยืน มีการบังคับโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนต่อกฎหมาย รวมถึงมีการกำหนดให้มีการคุ้มครองพื้นที่ป่า ด้วยการห้ามก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำลายป่าหรือเข้าไปยึดถือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องรับโทษ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ต่างมีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ พื้นฟู เพื่อสร้างความสมดุลและความยั่งยืน เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติคงสภาพและไม่ถูกทำลาย รวมถึงให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินและทรัพยากรดินให้สมดุล ยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นการบูรณาการเพื่อบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศให้เป็นเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อน และกำหนดกรอบแนวทางซึ่งรวมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐประเภทต่าง ๆ ในภาพรวมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ขณะที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายระดับปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการควบคุมการทำไม้ การเก็บหาของป่า การแปรรูปไม้ และการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อรักษาทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้นิยามคำว่า “ป่า” หมายถึง ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน และมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถอนุญาตให้บุคคลเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ในภาพรวม สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในพื้นที่ป่าตามความหมายในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในพื้นที่ดังกล่าวต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด ดังนั้น กฎหมายทั้งสองฉบับจึงมีความสัมพันธ์เชิงสนับสนุนกัน และไม่มี ความขัดแย้งซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

16.4 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้ชุมชนได้ร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ พื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ในรูปแบบของป่าชุมชน โดยให้ชุมชนสามารถจัดการป่าชุมชนและได้รับประโยชน์จากป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้มีความสมบูรณ์ สมดุล และยั่งยืน ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 ต่างเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรดินอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นการบูรณาการเพื่อบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศให้เป็นเอกภาพและให้การใช้ที่ดินมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นธรรม และยั่งยืน ขณะที่พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 มุ่งหมายที่จะให้ชุมชนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ พื้นฟู จัดการ และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในรูปของป่าชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน ในเชิงปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ ด้วยการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ป่าหรือพื้นที่ของรัฐซึ่งมิได้อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ โดยไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง

เขตหรือเพิกถอนพื้นที่ป่า หรือเปลี่ยนแปลงสถานะหรือสถานภาพพื้นที่อื่นของรัฐที่นำมาจัดตั้งเป็นป่าชุมชน รวมถึงกำหนดให้มีคณะกรรมการป่าชุมชน ประกอบด้วยสมาชิกป่าชุมชนซึ่งเป็นบุคคลในชุมชนเพื่อดำเนินการ จัดการป่าชุมชนเพื่อดูแลรักษา บำรุงฟื้นฟู ป่าชุมชน และมีสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชน ตามแผนจัดการป่าชุมชน โดยต้องเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ไม่ทำลายความหลากหลายทางชีวภาพหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าชุมชน โดยให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดระเบียบ ว่าด้วยการจัดทำแผนจัดการป่าชุมชน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน และระเบียบว่าด้วยการปกครอง ดูแลบำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากไม้ และใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน การกำหนดระเบียบดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมถึง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ กำหนด และมีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในภาพรวม สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารจัดการที่ดินดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 จึงมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุน กันและไม่มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

16.5 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ใช้ในการบริหารจัดการผังเมือง ทั้งด้าน การวางและจัดทำผังเมือง และควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาพื้นที่ โดยใช้กลไกของรูปแบบผังเมือง ที่มีกำหนดกรอบนโยบายการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ในภาพรวม เป็นกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ของการ พัฒนาประเทศและนำไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของผังที่กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงให้มีการกระจาย อำนาจในการวางและจัดทำผังเมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการและจัดทำผังเมืองรวม ในพื้นที่ของตน ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติ การผังเมือง พ.ศ. 2562 ต่างมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มุ่งเน้น การบูรณาการการดูแลรักษา การอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ที่ดิน การแก้ปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ รวมถึง มาตรการและแนวทางการจัดที่ดินให้ประชาชน ขณะที่พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นการวาง กรอบนโยบายด้านกายภาพและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในทุกระดับ เพื่อสุขลักษณะและความปลอดภัย ของประชาชน ดังนั้น แม้กฎหมายทั้งสองฉบับจะมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับที่ดินเหมือนกัน แต่เป็นการ ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายแต่ละฉบับกำหนด มีความสัมพันธ์กันในเชิงสนับสนุนและไม่มีความซ้ำซ้อนกัน แต่อย่างใด

16.6 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำในระดับไร่นา เชื่อมโยงกับระบบชลประทานและ การสาธารณสุขไปทั่วถึง โดยดำเนินการในรูปแบบการจัดระบบน้ำ และการวางผังจัดรูปที่ดินใหม่ การจัดระบบชลประทาน การระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นดินและ บำรุงดิน การวางแผนการผลิต และจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด โดยพระราชบัญญัติ คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นการบูรณาการการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสมดุล และยั่งยืนในระดับนโยบาย ขณะที่พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 มุ่งเน้นการพัฒนา

ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้สมบูรณ์เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนในระดับปฏิบัติการ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ระบบชลประทาน ถนน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินมาใช้ในการจัดรูปที่ดิน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด อีกทั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในภาพรวม สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารจัดการที่ดินดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้น กฎหมายทั้งสองฉบับจึงมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนกันและไม่มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

16.7 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันรักษาสภาพพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มและเกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างรุนแรง และการควบคุมการใช้ที่ดินกรณีพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนของสารเคมีหรือวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เพื่อให้การใช้ที่ดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงการสำรวจและควบคุมความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติ ความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการตรวจสอบดินและการปรับปรุงดินหรือที่ดิน ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 ต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดให้ มีนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ขณะที่พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีการวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินเพื่อควบคุมการปนเปื้อนของสารเคมีหรือวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อการใช้ประโยชน์และการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินหรือเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่ คทช. กำหนด และ คทช. สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารจัดการที่ดินดังกล่าวเช่นกัน ขณะเดียวกัน เหตุแห่งการกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินและเหตุแห่งการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินดังกล่าว รวมถึงผลการตรวจสอบและจำแนกที่ดินอันเกิดจากภารกิจที่ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 เป็นข้อมูลข้อเท็จจริงที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของ คทช. ด้วย ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 จึงมีความสัมพันธ์ในลักษณะสนับสนุนซึ่งกันและกัน และไม่มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

16.8 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการและควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าที่ถูกกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติของประเทศไทย เพื่อรักษาและสงวนสภาพป่าไม้ ทรัพยากรของป่า และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ในพื้นที่ที่สำคัญต่อระบบนิเวศของประเทศ ควบคุมและป้องกันการทำลายป่า รวมถึงการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยให้บุคคลเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามที่กำหนดในมาตรา 16 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559 ได้แก่ การเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ กรณีที่ผู้รับอนุญาตเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ และกรณีการเข้าทำประโยชน์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ รวมถึงการอนุญาตให้บุคคลทำประโยชน์และอยู่อาศัยไม่เกียติสปีไรต่อหนึ่งครอบครัวตามที่กำหนดในมาตรา 16 ทวิ เพิ่มโดย

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดินและการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมถึงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่ได้กำหนดนโยบายด้านการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและการรักษาสมดุลทางธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสงวนหวงห้ามและบริหารจัดการที่ดินของรัฐในภาพรวม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ ดูแลรักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าธรรมชาติ และป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์และรักษาความสมดุลทางธรรมชาติและเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการจำแนกพื้นที่ป่าเพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมและระดับพื้นที่ ควบคู่กับการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ที่ดินป่าในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม รวมถึงป้องกันและแก้ไขการบุกรุกพื้นที่ป่าและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น และนโยบายด้านการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ภายใต้กลไกของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้มีการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลด้วย โดยกรมป่าไม้ดำเนินการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติแบบแปลงรวมแก่ส่วนราชการที่รับผิดชอบ คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือหน่วยงานของรัฐ โดยพิจารณาอนุญาตในจำนวนเนื้อที่แต่ละคำขอตามความจำเป็นแก่การนั้นมีกำหนดระยะเวลาการอนุญาตคราวละไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ไม่เกินสามสิบปี และมีการคัดเลือกจัดที่ดินให้ราษฎรแต่ละรายเข้าทำประโยชน์โดยมีข้อกำหนดการใช้ที่ดินของผู้ได้รับการจัดที่ดิน เช่น ต้องทำประโยชน์อยู่อาศัยด้วยตนเองหรือให้บุคคลในครอบครัวภายในขอบเขตพื้นที่ที่ได้รับการจัดที่ดินเท่านั้น ห้ามขยายพื้นที่ห้ามขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม รวมถึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติและข้อกำหนดที่ คทช. กำหนดด้วย ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนกันและไม่มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

16.9 พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาาระบบการถือครองที่ดินของประชาชนให้เกิดความเป็นธรรม โดยการนำที่ดินของรัฐมาจัดสรรให้ประชาชนที่ขาดแคลนที่ดินทำกินได้มีเคหะสถานและประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่งในที่ดินและส่งเสริมให้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อความมั่นคง ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาประชาชนในนิคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดความเจริญก้าวหน้าโดยการจัดตั้งเป็นนิคมสหกรณ์สร้างตนเองหรือนิคมสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมถึงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่ได้กำหนดนโยบายด้านการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ภายใต้กลไกของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมในนิคมสร้างตนเอง (เขตพื้นที่นิคมสร้างตนเองที่มีผู้เข้าทำประโยชน์เดิม) ได้มีการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลด้วย โดยการคัดเลือกผู้เข้าทำประโยชน์ซึ่งผู้เข้าทำประโยชน์รวมกลุ่มจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม และยื่นคำขออนุญาตใช้ที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคม โดยมีข้อกำหนดการใช้ที่ดินของผู้เข้าทำประโยชน์ เช่น ต้องทำประโยชน์อยู่อาศัยด้วยตนเองหรือให้บุคคลในครอบครัวภายในขอบเขตพื้นที่ที่ได้รับการจัดที่ดินเท่านั้น ห้ามซื้อขายหรือโอน หรือมอบสิทธิการครอบครองให้แก่บุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการโอนสิทธิให้บุตร คู่สมรส หรือ

บิดามารดา ของผู้เข้าทำประโยชน์ ห้ามบุกรุกขยายพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินเพิ่มเติม รวมถึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพและข้อกำหนดที่ คทช. กำหนดด้วย ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนกันและไม่มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

16.10 พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่มุ่งประสงค์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นและสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชน โดยการกระจายสิทธิการถือครองที่ดินเพื่อให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และมีเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการประกอบเกษตรกรรมเป็นสำคัญ รวมทั้งการจำกัดการถือครองที่ดินในขนาดพื้นที่ที่เหมาะสม โดยการนำที่ดินของรัฐ เช่น ป่าเสื่อมโทรม ที่สาธารณประโยชน์ ฯลฯ หรือจัดซื้อหรือเวนคืนที่ดินของเอกชน มาจัดให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยมีแผนงานหรือโครงการในแต่ละพื้นที่เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพเกษตรกร การปรับปรุงคุณภาพการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลให้เกิดผลดียิ่งขึ้น และระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการประกอบกิจกรรมของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมไปถึงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่ได้กำหนดนโยบายด้านการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ภายใต้กลไกของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มีการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลด้วย สืบเนื่องจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 36/2559 เรื่อง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย สั่ง ณ วันที่ 5 กรกฎาคม พุทธศักราช 2559 เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคกรณีที่ไม่สามารถนำพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมเพราะมีผู้ถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและกลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่ให้ความร่วมมือหรือความยินยอมเพื่อเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และในบางรายแม้จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่ยอมส่งมอบพื้นที่คืนเพื่อนำไปดำเนินการจัดที่ดินตามกฎหมาย จึงต้องกำหนดมาตรการในการดำเนินการยึดคืนพื้นที่จากบุคคลที่ครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายและสามารถนำที่ดินดังกล่าวมาจัดสรรต่อไป เมื่อได้พื้นที่กลับคืนแล้ว นอกจากการนำที่ดินมาจัดให้แก่เกษตรกรตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการคัดเลือกเกษตรกรของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้วยังสามารถนำที่ดินดังกล่าวไปจัดตามนโยบายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนของรัฐบาลในรูปแบบแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ ด้วยการอนุญาตให้สถาบันเกษตรกรเข้าทำประโยชน์โดยการเช่าที่ดินและให้สถาบันเกษตรกรบริหารจัดการแบ่งแปลงให้สมาชิกของสถาบันเกษตรกรทำประโยชน์ รวมถึงมีแปลงรวมซึ่งสมาชิกทำประโยชน์ร่วมกันตามแผนงานโครงการที่ผ่านความเห็นชอบ ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการจัดที่ดินให้สถาบันเกษตรกร พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการจัดที่ดินให้แก่สถาบันเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนกันและไม่มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

16.11 พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ที่ราชพัสดุ รวมถึงเพื่อบริหารจัดการที่ราชพัสดุให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายของรัฐบาล และให้การใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการ โดยการ

กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การใช้ การจัดหาประโยชน์ และการเรียกคืนที่ราชพัสดุ ตลอดจน กำหนดโทษอาญาสำหรับกรณีที่มีการบุกรุกที่ราชพัสดุเพื่อเป็นการรักษาที่ดินของรัฐไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมถึงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ของประเทศที่ได้กำหนดนโยบายด้านการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชน โดยการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ ภายใต้อาณัติของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งที่ราชพัสดุได้มีการดำเนินการจัดที่ดินทำกิน ให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลด้วย 2 รูปแบบ *รูปแบบที่ 1* การจัดระบบการใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นการนำที่ดิน ราชพัสดุที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ (ที่ว่าง) มาจัดระบบการใช้ประโยชน์โดยจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนหรือกลุ่มบุคคล โดยไม่ให้เป็นกรรมสิทธิ์เฉพาะราย ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดที่ดินราชพัสดุ และการใช้ ประโยชน์ที่ดินราชพัสดุเป็นไปตามกฎหมายที่ราชพัสดุ และ *รูปแบบที่ 2* การจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการนำที่ราชพัสดุที่มีผู้ใช้ประโยชน์มาจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ โดยจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในรูป แปลงรวมและให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นไปตามกฎหมายที่ราชพัสดุ นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดให้ผู้เข้าทำ ประโยชน์ในที่ดินต้องปฏิบัติ เช่น ต้องทำประโยชน์อยู่อาศัยด้วยตนเองหรือให้บุคคลในครอบครัวภายใน ขอบเขตพื้นที่ที่ได้รับการจัดที่ดินเท่านั้น ห้ามซื้อขายหรือโอนสิทธิการเช่า ให้บุคคลอื่นแต่สามารถทบทวนไปยัง ทายาทโดยธรรมได้ ห้ามบุกรุกขยายพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินเพิ่มเติม รวมถึงต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ที่ราชพัสดุและข้อกำหนดที่ คทช. กำหนดด้วย ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงมีความสัมพันธ์ ในเชิงสนับสนุนกันและไม่มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

16.12 พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายเพื่อบริหารจัดการ บำรุงรักษา และอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงป้องกันการ กัดเซาะชายฝั่งโดยให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปลูกบำรุงรักษา และอนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสมดุลและยั่งยืน ตลอดจนการบูรณาการเพื่อประสานและเสริม ประสิทธิภาพให้แก่การบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ โดยหน่วยราชการ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรง หรือโดยอ้อมต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับสภาพของระบบนิเวศของทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอันมีลักษณะที่เป็นระบบและเป็นองค์รวมมิได้แยกส่วนกัน พร้อมมีมาตรการคุ้มครองทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่งควบคู่ไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านที่ดิน และนโยบายและแผน การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่ได้กำหนดนโยบายการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐอย่างมี ประสิทธิภาพ และการรักษาสมดุลทางธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสงวนหวงห้ามและบริหารจัดการ ที่ดินของรัฐในภาพรวม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ ดูแลรักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าธรรมชาติ และป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ ประโยชน์ของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์และรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ และเป็นฐานการพัฒนา ที่ยั่งยืน โดยการจำแนกพื้นที่ป่าเพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมและระดับพื้นที่ ควบคู่กับการกำหนด แนวทางการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ที่ดินป่าในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม รวมถึงป้องกันและแก้ไข การบุกรุกพื้นที่ป่าและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น และเนื่องจาก พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 มีบทบัญญัติให้อธิบดี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีหน้าที่และอำนาจในการบริหารจัดการที่ดินในกรณีที่เป็นพื้นที่ป่าชายเลน

หรือป่าชายเลนอนุรักษ์ที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือป่า เช่น การให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เป็นต้น ดังนั้น การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินของประเทศที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) กำหนด และ คทช. ซึ่งมีหน้าที่ และอำนาจในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในภาพรวม สามารถให้ข้อเสนอแนะและ แนวทางการบริหารจัดการที่ดินดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 จึงเป็น กฎหมายมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนกันและไม่มี ความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด โดยพระราชบัญญัติ คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นการกำหนดนโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินในภาพรวมของประเทศเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและสร้างความสมดุลอย่างยั่งยืน ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมาย ระดับปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อบริหารจัดการที่ดินในเขตชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุก และการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

16.13 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ และการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปอย่างสมดุล และยั่งยืน ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลาย และสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ ตามพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชนรวมถึงให้มีการบริหารจัดการ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาการอาศัย หรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติตามนโยบายของรัฐบาลภายใต้โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากร ธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ และกรณีบุคคลหรือชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่บริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติ ทั้งที่เป็นพื้นที่ทางบกและพื้นที่ทางทะเลให้สามารถดำรงชีพโดยพึ่งพิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติได้ตามวิถีชุมชนหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมโดยที่ทรัพยากรธรรมชาติ จะได้รับผลกระทบหรือเกิดความเสียหายน้อยที่สุดเพื่อให้การควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่าง เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดิน และนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ของประเทศที่ได้กำหนดนโยบายการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และการรักษาความสมดุล ทางธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสงวนหวงห้ามและบริหารจัดการที่ดินของรัฐในภาพรวม มุ่งเน้น การอนุรักษ์ดูแลรักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าธรรมชาติ และป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ของประเทศให้มีความ อุดมสมบูรณ์และรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ และเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการจำแนกพื้นที่ป่า เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมและระดับพื้นที่ ควบคู่กับการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและ ใช้ประโยชน์ที่ดินป่าในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม รวมถึงป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าและการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการอุทยาน แห่งชาติในการเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดพื้นที่ การขยาย หรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ รวมถึง ให้คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติให้ความเห็นชอบการกำหนดวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้งการขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ ให้สอดคล้องกับนโยบาย

และแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเช่นกัน นอกจากนี้ ในมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ได้กำหนดการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ดังกล่าวให้สามารถอยู่อาศัยทำกินในชุมชนภายใต้โครงการนั้น ซึ่งการจัดทำโครงการดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) กำหนด และ คทช. ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในภาพรวม สามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เช่นกัน ดังนั้น กฎหมายทั้งสองฉบับจึงมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนกันและไม่มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายระดับนโยบายเพื่อบูรณาการให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นเอกภาพ ส่วนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายระดับปฏิบัติการในพื้นที่เฉพาะเพื่อคุ้มครองพื้นที่อุทยานไปพร้อมกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินได้อย่างเป็นระบบ

16.14 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาตามนโยบายของรัฐบาลเป็นการเฉพาะตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล กรณีการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถอยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าต่อไปได้ภายใต้โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าโดยไม่ได้สิทธิในที่ดินนั้น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านที่ดิน และนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่ได้กำหนดนโยบายการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสงวนหวงห้ามและบริหารจัดการที่ดินของรัฐในภาพรวม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ ดูแลรักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าธรรมชาติ และป่าเศรษฐกิจ เพื่อการใช้ประโยชน์ของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์และรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ และเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการจำแนกพื้นที่ป่าเพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมและระดับพื้นที่ ควบคู่กับการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม รวมถึงป้องกันและแก้ไขการบุกรุกพื้นที่ป่าและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 โดยมาตรา 121 ได้กำหนดการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ดังกล่าวให้สามารถอยู่อาศัยทำกินในชุมชนภายใต้โครงการนั้น ซึ่งการจัดทำโครงการดังกล่าว จะต้องสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมถึงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่ คทช. สามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เช่นกัน ดังนั้น กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวจึงมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนกันและไม่มีความซ้ำซ้อนกัน โดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายระดับนโยบายเพื่อบูรณาการให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นเอกภาพ ส่วนพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้น

การสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน พร้อมกับการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยที่ทำกินของประชาชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นการดำเนินการระดับปฏิบัติการในพื้นที่เฉพาะอย่างเป็นระบบ

17. มีการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง หรือการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับกฎหมายนี้กี่เรื่องและในประเด็นใด

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พบว่า มีสถิติการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ในระหว่างปี พ.ศ. 2562 - 2566 จำนวน 6 คดี ประกอบด้วย (1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย จำนวน 4 คดี (2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร จำนวน 1 คดี และ (3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำนวน 1 คดี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาแห่งคดีโดยละเอียด จะเห็นได้ว่า การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ รวมถึงคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเป็นเพียงขั้นตอนภายในฝ่ายปกครองในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยศาลปกครองได้วินิจฉัยว่ามติของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง และคณะรัฐมนตรี ไม่มีสถานะเป็นกฎหมายมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และมีใช่เป็นการใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองอื่นใดที่ศาลปกครองจะมีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในลักษณะของคดีพิพาททางปกครองได้ เนื่องจากเป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา ซึ่งหากนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ไม่ถูกต้องหรือมีข้อบกพร่องในการดำเนินการตามนโยบาย ย่อมอยู่ในความรับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาลต่อความไม่ถูกต้องหรือข้อบกพร่องดังกล่าว (คำสั่งศาลปกครองกลางคดีหมายเลขดำที่ 508/2566 คดีหมายเลขแดงที่ 981/2566)

18. การใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ คุณพินิจของเจ้าหน้าที่ และโทษอาญาในกฎหมายนี้ (ถ้ามี) ยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ อย่างไร

เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ใช้ระบบคณะกรรมการเป็นมาตรการหลักในการบังคับใช้กฎหมาย การประเมินความเหมาะสมในเชิงเนื้อหาของกฎหมายฉบับนี้ จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์ตามมาตรการสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ตามกฎหมาย คือ การกำหนดให้ต้องมีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้จากการวิเคราะห์ตามคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย และคู่มือการจัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายร่วมกับข้อมูลในรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สามารถสรุปความเหมาะสมของการใช้ระบบคณะกรรมการในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้ดังนี้

18.1 ความเหมาะสมด้านวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่

ตามคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ระบบคณะกรรมการควรใช้เท่าที่จำเป็นเพื่อ “กำหนดนโยบาย” หรือ “กำกับดูแล” เท่านั้น ซึ่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 10 กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติไว้สอดคล้องกับหลักความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมายอย่างชัดเจน เนื่องจากมิได้มีผลทำให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเป็นผู้บริหารงานโดยตรง หรือรับผิดชอบต่อการบริหารงานเสียเอง คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

เป็นกลไกเชิงนโยบายระดับชาติ ที่มีหน้าที่หลักในการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินของประเทศ ซึ่งเป็นภารกิจระดับยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของชาติ รวมถึงการสร้างเอกภาพในการบริหารจัดการ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ มุ่งแก้ไขปัญหาการทำงานแบบแยกส่วนของหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะของตนเองจำนวนมาก โดยใช้ คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เป็นตัวกลางในการบูรณาการเพื่อให้เกิดการดำเนินงานไปในทิศทาง เดียวกัน

18.2 ความเหมาะสมด้านองค์ประกอบของคณะกรรมการ

แม้คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะระบุว่า ควรหลีกเลี่ยงให้มีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จำนวนมากร่วมเป็นกรรมการ แต่เนื่องจากนโยบายด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินเป็นนโยบาย ระดับชาติที่สำคัญ การกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ พร้อมด้วยรัฐมนตรีรวมถึง ปลัดกระทรวงจาก 8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับที่ดินและทรัพยากรดินโดยตรง เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ จึงเป็นเรื่องที่เหมาะสมเพื่อให้มติคณะกรรมการนี้มีน้ำหนัก และอำนาจในการสั่งการข้ามกระทรวงได้ เนื่องจากที่ดินเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่อาจมีความขัดแย้งสูง และเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง จึงสอดคล้องกับหลักการที่ว่า การแต่งตั้งกรรมการโดยตำแหน่งต้องกำหนด เฉพาะตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับภารกิจโดยตรง นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิใน 8 ด้าน เช่น ภูมิสารสนเทศ กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามหลักการใช้ความเชี่ยวชาญ ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงเทคนิค

18.3 ความเหมาะสมด้านประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์

จากการประเมินในภาพรวม พบว่า การใช้ระบบคณะกรรมการในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบาย ที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีความเหมาะสมในเชิงประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์เนื่องจากก่อให้เกิดประโยชน์ มากกว่าสร้างภาระแก่ประชาชน โดยรายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้จะกล่าวถึงในข้อ 22 ต่อไป

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

19. การรับฟังความคิดเห็น

- ได้รับฟังความคิดเห็นโดยถูกต้องตามข้อ 5 และข้อ 6 ของแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแล้ว
- ได้รับฟังความคิดเห็นโดยวิธีอื่นนอกจากผ่านระบบกลาง (หากมี โดยระบุทุกวิธี)

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นด้วยวิธีการอื่น ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย และ (3) การทำแบบสำรวจ

ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายนี้หรือผลกระทบของกฎหมายนี้อย่างไร จากการรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านนโยบาย ซึ่งมีบทบาทเป็นกลไกประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การกำหนดทิศทางและการดำเนินนโยบายมีความเป็นเอกภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในระดับการบังคับใช้ยังมีอุปสรรคและข้อจำกัด เนื่องจากบทบาทของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติที่ทำหน้าที่เป็นกลไกระดับสูง (Superboard) ในการวางแผนนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร แต่ในทางปฏิบัติการดำเนินงานยังต้องพึ่งพาคณะกรรมการและหน่วยงานเฉพาะด้าน ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดเอกภาพและไม่มีประสิทธิภาพอย่างที่ควร

20. ได้นำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของกฎหมายฉบับนี้ (ถ้ามี)

มาประกอบการพิจารณาด้วยแล้วหรือไม่ -ไม่มี-

21. หน่วยงานได้

21.1 ออกกฎหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.) ได้ออกประกาศคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับฟังความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2564 ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2564 เล่ม 138 ตอนพิเศษ 102 ง เพื่อให้ประชาชนพลชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

21.2 ดำเนินการอื่นเพื่อปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในรายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงาน คทช. รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2562 - 2567 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.) ได้ขับเคลื่อนการดำเนินการที่สำคัญเพื่อปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 หลายประการ อาทิ การสร้างความร่วมมือและบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ภายใต้โครงการบูรณาการ

พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในพื้นที่ คทช. รวมไป 21 หน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น การจัดทำ MOU ร่วมกับ 9 หน่วยงาน เพื่อจัดทำบัญชีข้อมูล (Data Catalog) และเชื่อมโยงข้อมูลที่ดินและทรัพยากรดินให้เป็นระบบเดียวกัน การประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติได้ดำเนินการเชิงรุกเพื่อให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตน การจัดทำคู่มือการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ (ฉบับประชาชน) เพื่อให้ผู้ได้รับผลกระทบเข้าใจขั้นตอนและรักษาสิทธิของตนได้ การจัดประชุมสัมมนาและรับฟังความคิดเห็นใน 4 ภูมิภาค เพื่อกำหนดนิยามการใช้ที่ดินที่เหมาะสม และชี้แจงแนวทางการพิสูจน์สิทธิ หรือการดำเนินโครงการมอบหนังสืออนุญาตที่ดินทำกินให้ประชาชน 1.38 ล้านไร่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในนโยบายภาครัฐ เป็นต้น

22. ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

22.1 กฎหมายนี้มีการบังคับใช้หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 49 ก เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2562 มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปซึ่งตรงกับวันที่ 13 มิถุนายน 2562 โดยมีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นคณะกรรมการตามกฎหมายดังกล่าว และมีคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.) มีฐานะเป็นส่วนราชการระดับกรมในสำนักนายกรัฐมนตรี และเป็นส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีจัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2564 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2564 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 11 ก ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2564 เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ในการนี้ ได้มีการโอนอัตรากำลังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กองบริหารจัดการที่ดิน สังกัดสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ และกองแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อดำเนินการตามภารกิจ อีกทั้งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 ได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติไม่ให้ซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาเป็นของคณะกรรมการจัดที่ดิน กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิบัติราชการมีความชัดเจนและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีลักษณะเป็นกฎหมายที่เป็นเครื่องมือ (Instrumental Law) ในการกำกับดูแลและกำหนดแนวทางปฏิบัติให้แก่หน่วยงานของรัฐในการตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศอย่างบูรณาการกัน โดยไม่มีบทบัญญัติกำหนดความผิดและบทลงโทษแก่ประชาชนโดยทั่วไปแต่อย่างใด

22.2 หากมีการบังคับใช้ เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

ภายหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาเป็นระยะเวลาประมาณ 5 ปี ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมจากการขับเคลื่อนนโยบายที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีความต่อเนื่อง โดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว กำหนดให้

คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน โดยทั่วไป รวมทั้งมีอำนาจอีก 11 ข้อ ครอบคลุมภารกิจที่สำคัญ อาทิ การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ การกำหนดมาตรการหรือแนวทางการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม การแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของราชการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ฯลฯ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงานของ คทช. และมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้ คทช. เพื่อปฏิบัติภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและเพื่อให้การทำงานในระดับปฏิบัติมีความคล่องตัวและลดภาระของคณะกรรมการชุดใหญ่ จำนวน 11 คณะ เป็นกลไกสนับสนุน ประกอบด้วย คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน คณะอนุกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) คณะอนุกรรมการกลั่นกรองกฎหมายการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน คณะอนุกรรมการนโยบายแนวทาง และมาตรการการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน คณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน 1:4000 (One Map) และแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ คณะอนุกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐจังหวัด (คพร. จังหวัด) และคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ

สำหรับการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเพื่อพิจารณาว่าผลการบังคับใช้กฎหมายตรงตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายหรือไม่ ในส่วนนี้จะอ้างอิงตามข้อมูลในรายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติซึ่งเป็นเอกสารของราชการที่สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ได้จัดทำขึ้นทุกปี ประกอบด้วย รายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2567 รายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2565 รายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานของ คทช. พ.ศ. 2564 และรายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2563 ปรากฏผลการประเมินดังนี้

(1) ภาพรวมผลความสำเร็จของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562

ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติได้ใช้รูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติจากการประเมินกระบวนการ และใช้ตัวชี้วัด ผลลัพธ์ และผลกระทบ ในการวัดผลการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการระดมกำลังและทรัพยากรจากทุกภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ภายใต้ภารกิจของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อพิจารณาการถ่ายทอดและความสอดคล้องเชื่อมโยงภารกิจตามกฎหมายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ไปยังอนุกรรมการทั้ง 11 คณะ ตามตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการตามอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันในแต่ละอนุมาตรา จากผลการประเมินปฏิบัติงานในภาพรวมของคณะกรรมการ ทั้ง 11 คณะ พบว่า ทุกภารกิจมีความก้าวหน้าของการดำเนินงานที่เกิดจากการบูรณาการกัน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและระดับพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ด้วยความซับซ้อนของกระบวนการ และการมีปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ส่งผลให้บางภารกิจได้คะแนนน้อย ควรให้การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโดยเฉพาะบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ องค์ความรู้ เทคโนโลยี และงบประมาณ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

(2) ผลการประเมินการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

จากการประเมินผล พบว่า คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด มีผลสัมฤทธิ์สูงสุดในบรรดาคณะกรรมการทั้งหมด สามารถขับเคลื่อนงานส่งเสริมอาชีพครอบคลุม 6 ด้าน และช่วยให้ผู้ได้รับการจัดที่ดินที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาดมีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงพบข้อจำกัดในส่วนของการจัดทำพัฒนาสาธณูปโภคที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งต้องเร่งดำเนินการให้ครบถ้วนโดยเร็วต่อไป ขณะเดียวกันคณะกรรมการจัดที่ดินและคณะกรรมการจัดที่ดิน บรรลุเป้าหมายเชิงปริมาณ จากการกำหนดพื้นที่เป้าหมายได้กว่า 5.8 ล้านไร่ และจัดประชาชนลงในพื้นที่ เพื่อให้เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ได้รับการส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งระบบสาธณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการดังกล่าวมีผลประเมินต่ำในบางช่วงเนื่องจากปัญหาข้อมูลไม่สมบูรณ์ และเจ้าหน้าที่ต้องใช้ดุลพินิจสูงในการคัดเลือกคน ทำให้กระบวนการล่าช้า ในส่วนของคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐจังหวัด (คพร. จังหวัด) และคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ พบว่า มีผลสำเร็จในการยุติข้อโต้แย้งสิทธิสะสม โดยในช่วงปี พ.ศ. 2564 – 2567 สามารถแก้ไขปัญหาได้ข้อยุติให้แก่ราษฎรกว่า 3,000 ราย อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีข้อจำกัดเรื่องความล่าช้าในส่วนของกระบวนการอ่านภาพถ่ายทางอากาศที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสูง สำหรับคณะกรรมการนโยบาย แนวทาง และมาตรการการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน แม้ว่าจะประสบความสำเร็จในการจัดทำ “นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2566 – 2580)” ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 เพื่อเป็นกรอบนโยบายและทิศทางการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศอย่างบูรณาการและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของมาตรา 10 (1) อย่างไรก็ตาม พบว่าผลการดำเนินงานในการกำหนดมาตรการหรือแนวทางเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน อาจจะยังไม่ปรากฏชัดเจนเนื่องจากอยู่ระหว่างการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

22.3 ประชาชนมีภาระหรือรัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

กฎหมายไม่มีการสร้างภาระให้กับประชาชน เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีลักษณะเป็นการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อกำหนดนโยบายและบูรณาการการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ผ่านหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินอยู่แล้ว การสร้างภาระให้กับประชาชนในการเตรียมเอกสารเพื่อการขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินจึงเป็นไปตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ทำให้รัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับใช้ โดยงบประมาณดำเนินงานของคณะกรรมการภายใต้ภารกิจคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีวงเงินที่ได้รับจัดสรรจำนวนทั้งสิ้น 280,974,620 บาท โดยคณะกรรมการจัดที่ดินมีผลการเบิกจ่ายสูงสุด (ร้อยละ 99.39) และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีวงเงินที่ได้รับจัดสรร จำนวนทั้งสิ้น 560,434,609 บาท โดยคณะกรรมการจัดที่ดินมีผลการเบิกจ่ายสูงสุด (ร้อยละ 99.92)

22.4 เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์หรือไม่

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายกลางในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและประสานงานระหว่างหน่วยงาน ไม่ได้มีลักษณะเป็นการแทรกแซงกลไกราคา จึงไม่พบว่าทำให้เกิดผลไม่คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์ขึ้นจากการดำเนินการของกฎหมาย

23. กฎหมายนี้คุ้มค่าหรือได้สัดส่วนเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

แนวทางการวิเคราะห์ความคุ้มค่าหรือได้สัดส่วนในเชิงปริมาณมีอย่างน้อย 3 วิธี ได้แก่ (1) การเปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น (cost-benefit analysis) (2) การเปรียบเทียบต้นทุนและผลลัพธ์ (cost-effectiveness) และ (3) วิธีการผสมผสาน (mixed method) แต่เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เช่น การไม่มีข้อมูลรายได้ของประชาชนก่อนที่จะได้รับจัดที่ดินทำกิน เป็นต้น การวิเคราะห์ความคุ้มค่าหรือได้สัดส่วนในเชิงปริมาณของพระราชบัญญัตินี้ จะใช้วิธีการเปรียบเทียบต้นทุนและผลลัพธ์ (cost-effectiveness) หรือวิธีประสิทธิผลของต้นทุน ซึ่งเปรียบเทียบงบประมาณที่ใช้จ่ายจริงต่อผลผลิตหนึ่งหน่วย

ต้นทุนหรืองบประมาณที่ใช้จ่ายจริง ประกอบด้วย (1) งบประมาณรายจ่ายจริงของคณะอนุกรรมการ 6 ชุด ที่รับผิดชอบต่อการกิจ 5 ด้าน ได้แก่ คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน คณะอนุกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด คณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ 1:4000 (One Map) คณะอนุกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐจังหวัด (คพร. จังหวัด) และ คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ โดยจำแนกเป็นรายจังหวัดและประเภทพื้นที่ในกรณีที่เป็น คณะอนุกรรมการในส่วนกลาง (2) งบประมาณรายจ่ายจริงของคณะอนุกรรมการสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง และ (3) งบประมาณส่วนกลางของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

จากการคำนวณต้นทุนข้างต้น มีข้อสรุปการวิเคราะห์ความคุ้มค่าหรือได้สัดส่วนเมื่อเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชน และทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย 5 ประการ ดังนี้

(1) ภารกิจในการจัดหาที่ดินและการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ที่ดินที่ถูกจัดหาส่วนใหญ่เป็นที่ดินประเภทป่าสงวนแห่งชาติ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยติดลบที่ร้อยละ 12.1 ต่อปี ซึ่งบ่งชี้ว่าการค้นหาและกำหนดพื้นที่เป้าหมายใหม่เริ่มชะลอตัวลงอย่างมีนัยสำคัญ พื้นที่เป้าหมายมีการกระจายตัวสูงสุดอยู่ในจังหวัดสำคัญ ได้แก่ พิษณุโลก ลพบุรี จันทบุรี เชียงใหม่ น่าน เลย เพชรบูรณ์ สุพรรณบุรี ขอนแก่น และประจวบคีรีขันธ์

(2) ความคืบหน้าพื้นที่เป้าหมายที่เห็นชอบ พื้นที่ที่ได้รับความเห็นชอบส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ มีพื้นที่ที่ได้รับความเห็นชอบคิดเป็นร้อยละ 84.4 ของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด ซึ่งรวมเป็นจำนวน 5.9 ล้านไร่ อัตราความคืบหน้าเฉลี่ยในการเห็นชอบพื้นที่อยู่ที่ร้อยละ 28.6 ต่อปี

(3) ต้นทุนการจัดที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2564 - 2567 มีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตาม มีการคาดการณ์ว่า ต้นทุนการจัดที่ดินจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต

(4) กระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาท มีความต้องการกลไกใหม่หรือการเพิ่มประสิทธิภาพ เนื่องจากอัตราความสำเร็จค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับต้นทุนที่ใช้ไป

(5) การดำเนินการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ ได้แบ่งพื้นที่ดำเนินการออกเป็น 7 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วย 11 จังหวัด โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบผลการดำเนินการแล้ว 5 กลุ่ม หน่วยงานที่มีที่ดินของรัฐได้รับมอบหมายให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับผลการดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1:4000 (One Map) ให้แล้วเสร็จในระยะเวลาที่กำหนด โดยกลุ่มที่ 6 และ 7 อยู่ระหว่างการนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเพื่อพิจารณาต่อไป ก่อนมีการนำเสนอแนวเขตที่ดินของรัฐไปประกาศเป็นแผนที่แนบท้ายกฎหมาย นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการมีมติให้มีการดำเนินการปรับปรุง (Fine Tune) เพื่อตรวจสอบความแม่นยำของแนวเขตที่ดินของรัฐให้สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่ก่อนมีการนำเสนอแนวเขตที่ดินของรัฐไปประกาศเป็นแผนที่แนบท้ายกฎหมาย

24. สมควรยกเลิก แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายหรือกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ยังคงมีผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย แต่เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการ ดังนี้

24.1 การเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

เนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีลักษณะเป็นการใช้คำสั่งทางปกครอง กล่าวคือเป็นการก่อให้เกิด เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระบุ หรือมีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลเป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นชั่วคราวหรือถาวร เช่น การสั่งอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง การจดทะเบียน เป็นต้น จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขโดยเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ในเรื่องดังกล่าวให้มีความชัดเจนในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) **มาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ** ภารกิจด้านการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ หรือการพิสูจน์สิทธิมีการดำเนินการผ่านคณะอนุกรรมการพิสูจน์สิทธิจังหวัด (คพร. จังหวัด) มีการวินิจฉัยและรับรองสิทธิในที่ดินของบุคคล จึงมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง แต่การดำเนินการดังกล่าวไม่มีสถานะที่ชัดเจนทางกฎหมาย ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนหากมีการโต้แย้งสิทธิ ทำให้สิทธิในที่ดินของผู้ได้รับการพิสูจน์สิทธิไม่มีความมั่นคงตามความมุ่งหมายของกฎหมายฉบับนี้ ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติในการพิจารณาวินิจฉัยกรณีการพิสูจน์สิทธิ นั้น ควรได้รับการระบุไว้โดยชัดเจนในกฎหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาวินิจฉัยเป็นเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย และเพื่อให้คำสั่งนั้นมีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครองที่สามารถใช้ยืนยันสิทธิของบุคคลที่ได้รับการพิสูจน์สิทธิได้ โดยหากมีการโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวขึ้น จะต้องมีการอุทธรณ์ไปยังศาลปกครองเช่นเดียวกับคำสั่งทางปกครองอื่น ๆ

ทั้งนี้ มาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐมีลักษณะเป็นการวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดจากการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร (การประกาศเขตที่ดินประเภทต่างๆ) มีความจำเป็นต้องใช้ความเชี่ยวชาญ รวมถึงการจัดที่ดินให้ประชาชนมีลักษณะเป็นนโยบายของฝ่ายบริหาร จึงไม่สามารถใช้กลไกของฝ่ายตุลาการที่จะพิจารณาหลักฐานจากเอกสารสิทธิซึ่งออกโดยราชการเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทไว้ในกฎหมายเพื่อให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการชี้ขาดข้อพิพาท” ขึ้น โดยเป็นกลไกระงับข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจของฝ่ายบริหาร เพื่อให้มีผลผูกพันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

(2) การแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ การปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ มีการดำเนินการผ่านคณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1:4000 (One Map) และแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ โดยในปัจจุบันการดำเนินการดังกล่าวเป็นการเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีมติแก้ไขแนวเขตตามแผนที่ แต่เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีที่เป็นฐานในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในปัจจุบัน ยังไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายเพียงพอให้สามารถแทนที่แผนที่เดิมที่มีสถานะเป็นกฎหมายสูงสุด (พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง) ได้ จึงมีข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยเพิ่มเติมในมาตรา 10 (7) ทั้งนี้ การพิจารณาแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐนั้น อาจมีการแก้ไขให้เกิดสภาพบังคับได้หลายแนวทาง อาทิ การเพิ่มถ้อยคำในมาตรา 10 (7) โดยกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขแผนที่แนบท้ายกฎหมาย หรือระบุว่า หากมีการตกลงแนวเขตตามมติคณะรัฐมนตรีแล้ว และในกรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถตกลงกันได้ ให้ถือว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมีผลเป็นที่สุด เพื่อให้สามารถนำไปดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้โดยไม่ต้องรอการเสนอร่างกฎหมายฉบับใหม่จากแต่ละหน่วยงาน การแยกเรื่องการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1:4000 (One Map) ออกจากมาตรา 10 (7) เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ให้มีความชัดเจน หรือการกำหนดให้เป็นอำนาจชี้ขาดข้อพิพาทโดยกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องอาจเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลอื่นซึ่งได้รับผลกระทบจากความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินของรัฐก็ได้

24.2 การออกกฎหมายลำดับรอง

ปัจจุบันการดำเนินการที่เป็นรายละเอียดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 อยู่ในลักษณะคู่มือ รวมถึงการดำเนินการของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ มีลักษณะเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน จึงจำเป็นต้องมีอำนาจหน้าที่ในการออกระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเฉพาะในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) มาตรฐานการทำแผนที่ เนื่องจากแผนที่ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดในการบริหารจัดการที่ดิน การออกหลักเกณฑ์มาตรฐานการทำแผนที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดิน รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ยึดถือปฏิบัติตาม จะเป็นพื้นฐานแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดิน สร้างความชัดเจนให้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดนโยบายด้านที่ดินในอนาคตต่อไป

(2) คู่มืออื่นที่มีลักษณะเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา อาทิ หลักเกณฑ์การจัดที่ดินให้ประชาชน คุณสมบัติผู้ได้รับจัดที่ดิน การสืบสิทธิในที่ดิน การเพิกถอนสิทธิในที่ดิน สำหรับเป็นหลักเกณฑ์กลางในกรณีที่กฎหมายอื่น ๆ ที่มีการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินไม่ได้มีการระบุไว้ (หากกฎหมายอื่นมีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วให้ใช้บังคับตามกฎหมายอื่นนั้น)

(3) การกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรที่ดินนั้น จำเป็นต้องมีกรอบกฎหมายหรือหลักเกณฑ์กลางเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากร เช่น พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ได้วางหลักเกณฑ์ในการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำสาธารณะ (สิทธิในน้ำ) การแบ่งประเภทการใช้น้ำเพื่อจัดสรรการใช้ประโยชน์ หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินในต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น) มีกฎหมายกลางหรือกฎหมายของรัฐบาลกลางที่วางกรอบกฎหมายหรือหลักการพื้นฐานในการใช้ประโยชน์ที่ดิน อาทิ การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่ทรัพยากร การทำแผนที่และทะเบียนที่ดิน วางกรอบสิทธิในทรัพย์สินและการทำธุรกรรมในที่ดิน การกำหนดรูปแบบการถือครอง

การป้องกันผลกระทบจากการใช้ที่ดิน หลักความรับผิดชอบของเจ้าของที่ดิน แล้วจึงมีรัฐบาลท้องถิ่น (Local Government) เป็นผู้วางผังเมืองเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Planning) ในระดับพื้นที่

(4) การเพิ่มเติมหน่วยบริการอ่านแปลภาพถ่าย ปัจจุบันคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ มีการดำเนินการอ่านแปลภาพถ่ายผ่านคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ โดยการอ่านภาพถ่ายทางอากาศนั้นมีต้นทุนสูง โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากร จึงควรมีการจัดตั้งหน่วยให้บริการอ่านแปลภาพถ่าย โดยการแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเพื่อตั้งหน่วยย่อยภายในสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติและระบุให้สามารถเก็บค่าธรรมเนียมโดยไม่ต้องส่งคืนคลัง เพื่อการฝึกอบรมในระยะยาว

25. สมควรดำเนินการอื่นเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือมีข้อเสนออื่นหรือไม่ อย่างไร

นอกจากการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ยังมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายแต่เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ซึ่งได้รวบรวมจากการรับฟังความคิดเห็น การสัมภาษณ์เชิงลึก การทบทวนวรรณกรรม และการวิเคราะห์เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องมีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนี้

ในระยะสั้น คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ควรอำนวยความสะดวกและชัดเจนมากขึ้น โดยการจัดทำแนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในส่วนที่ยังขาด อาทิ การสืบสิทธิ การเพิกถอนการใช้ประโยชน์ การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการพิสูจน์ความยากไร้ รวมถึงการสร้างกลไกอาสาสมัครในพื้นที่เพื่อให้มีการทำงานที่ต่อเนื่อง

ในระยะยาว คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ จำเป็นต้องมีการปรับทิศทางนโยบายและแผนการดำเนินการ เนื่องจากการประเมินพบว่า แม้ว่าการดำเนินการที่ผ่านมาจะมีความคุ้มค่าในแง่ต้นทุนเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ กล่าวคือ งบประมาณที่เบิกจ่ายนั้นก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ แต่แนวโน้มในอนาคตแสดงให้เห็นว่าความคุ้มค่าดังกล่าวจะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากที่ดินที่อยู่ระหว่างการพิจารณาเป็นที่ดินที่มีเงื่อนไขยากขึ้น ดังนั้น หากมีการดำเนินงานด้านการจัดที่ดินทำกินต่อควรมีการติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดินและการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการจัดที่ดินเพิ่มเติม เพื่อกำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่จัดทำรายงานนี้

วัน/เดือน/ปี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ.....

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ.....

โทร.....

อีเมล.....

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.)
อาคารอารีย์ ฮิลส์ ชั้น 19-20 (สำนักงานชั่วคราว)
เลขที่ 428 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 02-265-5400

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)
565 ซอยรามคำแหง 39 เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
โทรศัพท์ 02-718-5460
โทรสาร 02-718-5461-2